

Figura Faggató

E rovatunkban az elmúlt két évadban végigkövettük a legfontosabb bábszínházak kialakulásának történetét, működésük miertjeit, majd a magyar bábszínházban kalandoztunk. Pontosabban a XX. század első felének nagy művészeivel ismerkedtünk, akiket a magyar bábszínház és a bábművészet megteremtőiként tisztelünk.

2008 szeptemberétől merőben más úton haladunk tovább. Továbbhaladás lesz a javából, hiszen minden eddigi ismeretet, tapasztalatot felhasználunk a vizsgálódások során! Hat részben próbáljuk képeken keresztül megfogalmazni a bábu mint mozgást tudó, viselkedéssel rendelkező, a lélegzéssel kapcsolatot tartó test lényegét.

A bábút *test*-ként fogalmaztam, mert úgy gondolom, hogy az *alak*, a *figura*, a *szobor* mind más és más réteget jelent egy lélekkel rendelkező lénynak. Erről lesz szó, és nem a képek elemzéséről, a látvány taglalásáról. Mesélünk bábról, színházi térről úgy, hogy közben el-elkalandozunk irodalomba, képző- és iparművészetbe, de lehet, hogy olykor-olykor sikerül muzsikát is megszólaltatni belül, milyen magunkban egy-egy voltjának fotó láttán.

Felmerülhet Bennetek a kérdés: mire jó ez? Mindennapi világunk, életünk egyre inkább a képkultúráról szól.

Már nem elsősorban az írás, a szó, a beszéd, hanem a képekben rögzített információ az, ami leggyorsabban hat ránk. Éppen ezért jó, ha a képek által belebújunk az általuk feltárulkozni vágyó világokba. Nem felületes képnézegetősdit játszunk, hanem több rétegen át befelé haladva jutunk el (reméljük!) egy-egy birodalomba. Bonyolultnak tűnik? Próbáljuk ki, és meglátjátok, hogy talán bonyolult, de izgalmas ez a játék, és mindenki képes rá, ha hosszan meri nézegetni azt, ami érdekli! Közben pedig hallgassa belül önmagát, milyen gondolatok, emlékek jutnak az eszébe!

Ami nehézséget okoz a mi esetünkben, hogy újságunk nem színes. Így a képek színes világát csak említeni lehet, de közvetlen hatást nem vált majd ki, csak akkor, ha láttátok az előadásunkat, emlékeztek a bábura.

Most már csak az a feladatunk, hogy kiválasszuk az első képet, az első bábút! Melyik legyen az?

A *Paprikajancsi szerenádja* című előadásból választottam a főszereplőt, Paprikajancsit. Az előadást Kovács Ildikó rendezte 1997-ben. Weöres Sándor verseiből szötte a mesét a bábszínpadra, amelynek képi világát a lengyel bábtervező, Kryzanowsky Sónia rajzolta és tette anyagba. Az előadás már a harmadik felújítást éli.

De lássuk és nézzük a képet!

Az első dolgunk, hogy összefoglaljuk, mi mindent látunk a képen!

Egy bábos, Nagy Viktória Éva tartja a bábját, Paprikajancsit. Egy felülről, keresztrel mozgatott báb és egy bábos játékát látom. A bábos mögött jobb oldalon apró porond részlete kandikál. A báb a bábos térdéig ér, tehát alig lehet 65-70 cm magas. Öltözetük ha-

sonló, a legfeltűnőbb a fehér gallér, a zöld sapkácska formája, valamint a felsőruházat bordó színe.

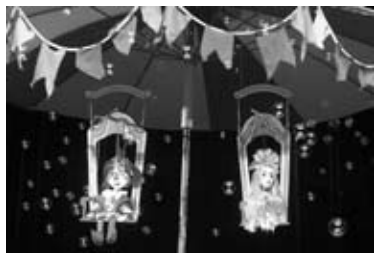
Mozgásukban is van valami hasonlóság: mindkettőjük jobb lába (a kép baloldalán) éppen emelkedik, aprót előre lépni akaró. Van valami a képen, ami talán a legfontosabb, ami azonnal elárulja, kik ők együtt, de külön-külön is. Nos? Igen, az orruk! Piros bohócorruk van. Ez mindkettőjük arcát bájossá, kedvessé, ugyanakkor végtelenül esendővé is teszi. Bohócok ők, akik egyek. Hogy értem ezt? A bábos annyiban bohóc, amennyire a bábját, az igazi bohócbábot életre kelti. Ő mozgatja, az ő gondolatait, érzéseit fogja a természetben kicsiny báb mozgással nekünk, a nézőnek megmutatni. Azáltal él Paprikajancsi, amit bábosa meg tud vele tenni. A hátuk mögött megbúvó porond is arról árulkodik, hogy cirkuszi előadásról van szó. Paprikajancsi cirkuszi bohóc. A képen is látható, hogy teste könnyed, ruhácskája lebbenő, cipőcskéje csúcsos, kalapkája hegyes, gallérékája fodros, piros köpenykéje hátára omló. Kedves lény. Báb és bábos kapcsolatában annyiban kiszolgáltatott csak, amit már említettem, hogy a bábos tartja a kezében Paprikajancsi „életét”. Viszont érezhetően itt van a képen a csoda is, amit a bábjáték magában rejt! Egymás nélkül egyikőjük sem lehet az, ami csak együtt kap értelmet: én, az ember kellek ahhoz, hogy ez a test bohóc tudjon lenni.

Nekem, a bábosnak is tudnom kell „bohócul”! Tudnom kell mindent a marionettbáb „lelkéről”, azt leginkább, hogy élete tőlem függ. De a báb, ez esetben Jancsi bohóc termete, külseje (amit a tervezőnek köszönhetünk!), testének mechanikája (milyen mozgásokra képes a báb szerkezete) és testének súlya meghatározza, milyen lehet maga a bábos. És még valami lényegesről kell szóljunk, talán a leglényesebbéről: a bohócságról! Hiszen a képnak adhatnátok címet is! Mik jutnak eszetekbe?

A két bohóc, A nagy és kicsi bohóc, Két bohóc vándorútja, Bohócok tánca... Érdekes lenne ezen is merengeni, képzeletgyakorlatként történetet írni a képhez! De ez most nem feladatunk, haladjunk tovább a bohócságon!

Ki Ő, ki a bohóc? A bohóc az egyetlen olyan embertípus, aki sohasem akarja ráerőszakolni a maga önző akaratát másokra. Talán nem is lenne képes rá, ha akarná sem. Éppen ezért ártatlan, esendő, folyton-folyvást kicsetlik-botlik egy mindennapi élet hétköznapiságából. Ide-oda bukdácsol a lehetséges és a lehetetlen, a meghatározott és a véletlen között. A bohócok játszanak a véletlennel, az esetlegességgel, a szerencsével. Mindig átugranak, átesnek egy ismeretlen és szabad világba. A bohócok megnevettetnek minket, ezért szeretjük őket. Paprikajancsi is szeretnivaló. Mennyire törékenyek

tűnik a nagy bohóc, Nagy Viktória mellett! Törékeny, és mivel marionett, nagyon súlytalan mozgást is meg tud valósítani, reptetni is lehet a zsinórok miatt. Képes kilépni a földi gravitációból. Észrevettétek-e, hogy sapkáján csengettyű van? Ez a hangszer szólásra képes akkor is, amikor a bábos csak egy iciri-picirit mozdítja a bábót. Tehát apró hangocskák is jelzik Jancsi bohóc szándékait a játék során. S ha láttátok az előadásunkat, biztosan emlékeztek arra, hogy kicsiny bohócunk szerelmes. Szerelmes Liliánába, a gyönyörű és kedves balerinába. A szerelem reptető, lebegő, határtalanul ölelő, a lelket folyamatos mosolygásra készítő ereje pedig belebújik e kicsiny testbe, ebbe a marionettbába. Ott van a ruhácskájában, a bábos kezében, kettőjük egységében.

Ha jólesett a képnézegetés, ha érdekesnek tartottátok, nézzétek meg azt is, hogy hintáznak a szerelmesek mesénk végén!

Köszönöm, hogy velem tartottatok!

Láposi Terka